UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi sacraru[m] literaru[m]

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

31 Expectantiu[m] (Beit narre[n]) Nole. Differe [con]uersione[m] a p[ecca]tis ad deu[m]: differe [con]fessio[ne][m]: differe restitut[i]o[n]em: sperare longam vitam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-70346

Visual Library

⁊ tu totū tangēdo nō tremis. Magdalena ad tactū pedū Chriſti nō
admittit: ⁊ tu ad ſumēdū totū corp⁹ Chriſti temere accedere audes.
Maria egyptiaca ſemel cū fletu/ ⁊ tu impudice cū pctō corpus ſctiſſi
mū ſumis. Rogemus dn̄m.

Feria.ij.poſt Iudica.ij.Aprilis.

Stultoꝝ infinitus eſt numerus. Eccs.j. Euangelium.

TRiceſima turma ſtultoꝝ eſt expectantiū (Beyt narren) Et
ibi quattuoꝛ nolis dinoſcunt.
Prima igit nola eſt: differre ꝯuerſionē a pctis ad deū. I
Tāta eſt hec ſtulticia vt nedū nō ſatis edici/ ſꝫ neqꝫ cogitari L
poſſit. Et q̄ eſt q̄ſo hec inſania o pctōꝛ: q in ſtatu tam ꝑiculoſo manes
in q̄ diuina iuſtitia ſuꝑ caput tuū gladiū tenet ſtrictū ſiue euaginatū:
vt te mediū ſecet aiam a corꝑe ſeꝑando/ melioꝛēqꝫ ꝑtem aiam. ſ. iaciat
in infernū: ⁊ ſola dei miſcd'ia gladiū illū aliquātulū detinet/ ſi forte pe
nitētiam agere velis. Que rurſus fatuitas: Nōne vides qꝛ in medio
hoſtiū ⁊ inimicoꝝ tuoꝝ terra ꝯſtitut⁹ es: q̄ etiā ſolo pariete vitreo coꝛ
poris ꝓhibent ne te in manu ſua habeāt. Eſt paries iſte corpus/ vtiqꝫ
vitre⁹/ immo fragilioꝛ vitro: ꝯtra quē nō extruere ⁊ erigi optet machi
nas/ ſed lapide manuali deijci ⁊ deſtrui poterit. Ut q̄d ꝰ ſtas adhuc
ſecurus/ q̄ capitales habes inimicos adeo potētes/ ſicut ſunt demōes:
⁊ exiſtis in caſtro adeo debili: Neſcis qꝛ in via es q̄ ducit ad mortem:
cur differs eam relinq̄re: Eſto/ ꝯplantata ſit lapidib⁹ hec via pctōꝝ q̄
graderis: in fine tn̄ eius inferi ⁊ tenebre ⁊ pene. Cogita vias tuas ⁊ ea
rum finem/ ⁊ ꝯuertere: fac q̄d Pſal. Cogitaui (inq̄t) vias meas/ ⁊ con
uerti pedes meos in teſtimonia tua. Quod facis fac cito o frater: iam
fere vſqꝫ ad portas inferi deductus es: ⁊ appropinquaſti vſqꝫ ad por
tas mortis. Plane ſunt porte inferni pctā mortalia: inter q̄ ⁊ infernū
nihil mediat niſi corꝑis tranſitus. Siſte ꝰ gradū ⁊ dorſum verte mū T
do ⁊ ꝯcupiſcētijs eius: faciem vo firma vſus terram ſanctā/ ſanctam
ciuitatem celeſtē Hieruſalē ad dn̄m deū tuū. Fugiamus de hoc exi
lio: habitemus cum dei filio: hoc decus eſt famuli/ ſi ſit coheres ſui do
mini. Expectat te dn̄s: expectat te tota curia celeſtꝭ: expectaris ad ma
gna/ qꝛ ad regnū. Uenite bn̄dicti patris. Expectaris ad iucūda ⁊ ſua M
uia/ etiā in h̄ ſeculo. Iugū enī meū ſuaue eſt ⁊ onus meū leue. Curre
cito: neqꝫ differas ꝯuerti ad dn̄m cū te vocat: ne ſi nō audieris vocem
dn̄i hodie vocantis/ ſed obduraueris coꝛ tuū: cras te vocare dedigne
tur/ ⁊ locus pnīe tibi auferat/ dū nimis tardas ꝯuerti. Ecce Eſau nō
inuenit pnīe locū/ q̄ꝫ cum lachrymis q̄ſiſſet eum. Hebreo. xij. Quis
ſcit ſi Paulus/ ſanctus Mattheus deum vocantē nō exaudiſſent/ an
ne vnq̄ꝫ poſt in ꝑpetuū vocati fuiſſent: Nolito ꝰ ſpm̄ extinguere/ ne po
ſtea minime reaccēdat. Exurge ⁊ vade in terrā ſctām hierl'm celeſtē.

3 Sed vbi nauis? vbi mare ꝑ qđ traijciam? Nō lōge eſt a te o frater: mō
non negligas. Eſt mare amarū/ ꝯtritio tua amara. Mare vtiqꝫ ꝑ qđ
ad terrā ſctām nauigatꝛ. Eſt mare rubꝝ ꝑ erubeſcentiā/ ꝑ qđ filij iſra-
el ad terram ꝓmiſſionis ingrediunꝛ. Impediuit filios iſrael Pharao
quantū potuit/ ne ꝑ mare illud de egypto tranſirent: ⁊ diabolus ſilr.
j Et vt illud efficacius poſſit/ ſimulat ſe matrē cū ſit nouerca. Mater
filiolū vidēs lachrymātē eum pacificat oſtendēdo ei aliqđ delectabi-
le: ⁊ diabolus pctōri ꝯtrito oſtendit ſpectacula/ ludos ⁊ choreas ⁊ hu-
iuſmodi/ q̄ iam circa tp̄s paſche diabolo ꝓcurante vbiqꝫ incipiūt/ vt a
2 ꝯtritōe quā in .xl. habuerūt reuocet. Reducit etiā ad memoriā delecta
3 tōem pcti dimiſſi: ⁊ eos terret/ faciēs eos impoſſibilitatē ꝯcipe de pnie
ñ incepte ꝯtinuatōe. Et iſtis medijs eis ſuadet dicēs id Eſa. xxij. Quí
eſcat vox tua a ploratu/ ⁊ oculi tui a lachrymis. Tu āt hec ṽba mini-
me cures: ſꝫ ſit ſicut mare ꝯtritio tua. Mitte te in hoc mare ꝯtritōnis:
⁊ traijcito in terrā ſctām. Sedeas in naniculā chriane vite/ exercitij bo
noꝝ opeꝝ: eritqꝫ dñs dux ⁊ patronꝰ tuꝰ quſqꝫ attigeris portū ſalutꝭ.
j Secūda nola: differre ꝯfeſſionē. Sūt q̄ ſatis ꝯtriti ſunt: ſed vbi ad
ꝯfeſſionē veniēdū eſt/ renituntꝛ ſemꝑ differētes. Mira res qđ times?
qđ heſitas patefacere crimīa tua ſacerdoti? Putaſne quia te ꝯtemnet
ideo/ aut odio te habebit? Erras: immo te multo chariorē habebit: qa
ei tuā ꝯſciam manifeſtas: ⁊ loco filij te habebit. Sed qđ dico ſacerdo-
ti? Cogita qꝛ dei locū tenet: ⁊ cur igitꝛ niteris te abſcōdere a facie dñi/ a
cuius ꝯſpectu tñ peccaſti? Similis vtiqꝫ Ade ſtulto/ q̄ ſe abſcōdit. No
li o ſtulte: ſcito ꝙ q̄ abſcōdere nititꝛ corā deo pctā/ illius deus manife-
2 ſtabit: ⁊ q̄ ea corā deo manifeſtat/ ip̄e ea abſcondit. An forſitā ideo cō-
fiteri differs/ qꝛ putas te melius pcta tua receſere poſſe poſt tātam di
latōem? Si ſic ſapis/ deſipis ꝓfecto: ꝯputatio dilata multa facit obli-
uiſci: ⁊ homo q̄ differt ꝯfiteri/ multa tradit obliuioni: cæteꝝ diabolus
3 ea nō obliuiſcitꝛ/ neqꝫ deus. Ut qđ ſotularē te chariorē habes? Sin-
gulis dieb; ſotulares tuos vis tergere/ ne ſi lutū in eis fuerit deſicca-
tū/ poſtea de facili illud remouere nō poſſis: a tua ṽo aīa differs remo
uere ſordes vitioꝝ ꝑ dimidiū annum vel amplius. Stabulū purgas
4 ⁊ non ꝯſcientiam. Quid q̄ſo boni/ honeſti/ mitis aut iocundi ꝯtulit ti
D hi hoſpes ille turpiſſimus diabolus/ ꝙ cum tāto tempore tenes apud
te? Exꝑtus es ꝓculdubio quanta tibi in corpore/ anima ⁊ fama fece-
rit: ⁊ quēadmodū hoſpitiū illud omnib; bonis euacuat: ⁊ quomodo
tam fatuus es vt adhuc eum teneas? Mira fatuitas: ſi Chriſtus in ſe
in ſacramēto tempe paſche/ vel in mēbris ſuis hoſpitatus fuerit apđ
aliquē: vix ꝑmittitꝛ ibi eſſe ꝑ diem vnū: diabolus vero ꝑmittitꝛ adeſſe
pluſqꝫ ꝑ annum. Hoſpes q̄ chriſti nomine recipitꝛ/ non ſolum fetet ho
minib; cum eſt quatriduanus/ ſed etiā cum eſt triduanus vel bidua-
5 nus; diabolus non etiam anniculus. Quomodo tam fatuus es vt

aperire neſciās oſtiū qđ eſt ſine ſera: vt euadas de miſerrimo carcere peccati. Oſtiū ſine claue ⁊ ſera eſt os tuū/qđ ad ꝯfeſſionē peccati non vis aperire.

Tertia nola eſt: differre reſtitutōem. Quāta fatuitas reſtitutōnem differe/neq̄t ſatis edici: neqȝ ſcit̃ ab aliq̄/niſi ab his q̄ audiūt ꝯfeſſiōes quāte difficultates inde oriant̃. Taceo in p̄mis ꝙ is q̄ retinet ea q̄ obligata ſunt reſtitutōi furtū ꝯmittit: ſiq̄dem eo p̄cepto q̄ furtū ꝓhibet̃/etiā furti detētio ꝓhibita dr̄ a Scoto. Sed adhuc dicito: cur reſtituere differs/⁊ nō mox cū ad te ꝑuenerint aliena reſtituis? Nunquid putas/q: poſthac facilioꝛ erit tibi reſtitutio? Erras plane: docet h̄ experiētia reꝝ magiſtra: ꝙ quāto magis differt̃/tāto difficiliꝰ reſtituit̃. Facit h̄ q: magis incoꝛꝑat̃: ⁊ de quāto magis hoī res hec incoꝛꝑat̃/tāto cū maioꝛi doloꝛe ab eo ſeꝑat̃. Adde ꝙ ex dilatōe tāta incidūt impedimēta reſtituēdi vt credere nemo poſſit. Aut em̄ is cui debet fieri reſtitutio moꝛit̃/⁊ heredes neſciunt̃: aut obligatꝰ ad reſtitutōem ad alienas ꝑtes trāſmigrat lōgiꝰ diſtātes. Et talia ſexcēta interueniūt/q̄bꝫ difficillima efficit̃ reſtitutio: q̄ a p̄ncipio ſatis fuiſſet facilis. Tertio foꝛſitan differs ad moꝛtē/ vt ſic ꝑ heredes tuos aut teſtamētarios fiet reſtitutio. Dn̄e deꝰ meꝰ ſcis impiā illā huiꝰ ciuitatis coꝛruptelā/ vt nemini ꝑmittat̃ etiā ad pias cās facere teſtamētum/niſi puto ad q̄nqȝ ſolidos. Vtiqȝ libere teſtari nō p̄nt ad pias cās. Sȝ etiā ſi libere poſſent (qđ tñ nō eſt experꝰ loq̄r) q̄d putas faciēt teſtamētarij aut heredes qđ tu ip̄e nō feciſti? Noli te ꝯmittere huic ponti/al̕s laberis in flumen.

Quarta nola: ſperare lōgam vitam. Eſt hec nola magna/illa omniū nola/oībꝫ p̄dictis tribꝫ tenoꝛē p̄bens: hoc eſt cui innitunt̃ p̄dicta. Dn̄e deus q̄ȝ debile fundamentū: ideo nō vis mox ꝯuerti/ꝯfiteri/aut reſtituere/ſed differre/q: ſperas te diutius victuꝝ: h̄ tuū fundamētū longa vita. Mira/ miſera ⁊ fatua res: ⁊ cur ita? q: tāta ⁊ tam ardua q̄ contingūt aīam/coꝛpꝰ ⁊ res in ꝑpetuū ꝯmittis ſoꝛti calamoꝝ. Nōne tibi videt̃ h̄ homo fatuiſſimꝰ/q̄ ſub hac ſpe poneret vitā/hereditatē/penam maximā: ⁊ q̄cq̄d in coꝛꝑe vel rebꝫ amittere poſſet ſuꝑ foꝛtunā. ſ. trahēdi calamū lōgioꝛē? vtiqȝ ſtultiſſimꝰ. A foꝛtioꝛi ille ſtultiſſimꝰ q̄ aīam ꝓpriā/regnū celoꝝ ⁊ amiſſionē oīm bonoꝝ ponit ſuꝑ ſpem lōgioꝛis vite: ſicut faciūt illi q̄ multa illicita in cupiditatibꝫ/in delectatōibꝫ ⁊ vanitatibꝫ ꝯmittūt/ſub ſpe lōgioꝛis vite ⁊ coꝛrectōis in poſteꝝ. Quid putas eueniet illi ſtulto? Hoc ꝙ ſubito dū ſperat lōgā/breuiſſimā ſoꝛtem .i. vitā trahit. Sapie. iij. Dū lōge vite fuerint in p̄ſumptiōe. ſ. ꝓpria/in nihilū ꝯputabunt̃. Patet de illo Luc. xij. qui ſpondēs aīe ſue longam vitam/audiuit ſibi dici: Stulte hac nocte repetēt animā tuam. Ecce fundamētū nō ſolidū/ſed ſtolidum ⁊ ſtultū. ſ. longam vitam: longioꝛē calamū ſuꝑ quo te fundas: quia non cito ſed longe poſthac ꝓponis cōuerti/confiteri ⁊ reſtituere. Eſt hic plane (vt ab initio dixi) tenoꝛ tue

dilatõis. Eſt hec nola quarta p̄cedentiũ tenor: maior qꝫ eis (vt in can-
tu dici ſolet) tenorẽ tenet / ſpes videlꝫ longioris vite. Vis diſcantũ ⁊ cõ-
tratenorẽ huius tenoris audire: arrige aures / ⁊ auſculta q̇d dicat no-
bis Sopho. Vox cantantis in feneſtra / ⁊ coruus in ſupliminari. So-
pho. ij. Notate v̄ba: ſignate myſteria. Hoc de domo deſerta dixit So-
phonias ad lrã. Ad ſpm̄: Noſtra anima domus eſt deſerta / dũ pec-
catrix eſt a ſuo inhabitatore derelicta, ꝓpter eius delicta / vacua omni
bus gratia ⁊ v̄tutibꝫ: ⁊ vt vulgo dr̄ theutonico (Der boeß wont do inn)
Vtiqꝫ / qꝛ diabolus ingreſſus eam domũ peccatricis animam. Sed
q̇d ſtat ad oſtium: dominus expulſus / ⁊ pulſat vt denuo intromittat.
Ego ſto ad oſtium ⁊ pulſo. Apoca. iij. Sed nemo eſt q̇ intromittat /
nemo q̇ tãtum hoſpitem recipiat. Et cur itaqꝫ: qꝛ impediunt ſoni alij ne
R pulſus dñi ad ianuam audiat. Cantant auicule canore in feneſtra: et
coruus in ſupliminari crocitat. En tãtum faciũt ſtrepitũ vt dñi pul-
ſus ad ianuaꝫ cordis nõ audiat. Quid auicula in feneſtra: auicula in
feneſtra eſt ↄſiderare ꝓſpera ⁊ leta ⁊ eis toto cordis oculo intẽdere. h
eſt diſcãtus. Coruus in ſupliminari eſt ꝑcraſtinatio: ⁊ h eſt ↄtratenor
Vere ↄtratenor: clamat ↄſcia media voce (mit halber ſtym̄) qꝛ oppſſa
paſſionibꝫ leticie: Hodie ↄuertere: noli differre: dñs pulſat: noli ↄtem-
nere. Talia ⁊ ſimilia ſuſurrat rõ / ↄſcia ſiue ſinderiſis ad lumẽ fidei: qḋ
adhuc ꝑ rimas radios mittit. Sed ↄtra clamat coru᷒ / cras cras. Dñe
deus meus / ⁊ quõ audiret Jeſus pulſans vbi tãtus ſtrepitus vocum
cãtantiũ: Spes lõgioris vite: nola illa magna ouiũ ſeducẽdaꝝ / q̇ teno
rẽ hꝫ. Voces auiculaꝝ letãtiũ in feneſtra ⁊ cãtantiũ diſcantũ: ⁊ corui
cãtantis ↄtratenorẽ ↄſcie / cras cras. O corue quot ſeduxiſti ⁊ ad in-
fernũ crocitaſti: Noli audire frater eum cuiuſcũqꝫ ſis etatis / ſenex aut
iuuenis. Dũ iuuenis es cãtat tibi cras cras: Dũ ſenex es / cantat tibi
grap grap. Audi q̇ dico / vt ↄtratenorẽ ĩtelligas. Juuenibꝫ cãtat cras
cras: ſed poſtqꝫ h (graß) creſcat / mortuus eſt griſell᷒. Ediſcere nobis pa
rabolã hãc. Jntellige q̇ dico. Dicit iuuenis: O adhuc potẽs ſum / pri-
mũ adoleſco: creſco inſtar feni ⁊ graminis: gaudebo ḡ in gramine / in
tali etate florida / ſucci plena / q̄uſqꝫ ad ꝑfectũ creuerit. Aduerte o frat
(Ee das graß gewechſt / ſo iſt grome tod) Fortaſſe nõ tãto ſupuiues /
vt ad eã ꝑfectã viriditatꝫ etatẽ ꝑuenias. Noli ḡ credere voci corui tibi
cãtãtis in ſupliminari (graß graß) ſꝫ voci q̄ ⁊ ſenibꝫ canit (grap grap)
Quibꝫ eĩ ĩ iuuẽtute ⁊ florida etate cecinit (graß graß) ĩ ſenecta clamat
(grap grap) Noli ↄfidere frater ſup longa vita / q̇ vanũ fundamẽtũ eſt
S3 eius de qua dixim᷒ dilatõne. Non ↄfide: veniat tibi in mentẽ id quod
crebro inculcaui. Et iteꝝ dico: qꝛ non ideo ꝙ let᷒ es / viuax es / ſan᷒ es /
lõgioris vite eris. Vñ nõ ſumẽda eſt mẽſura lõgitudinis vite / ſꝫ ex an-
nis p̄teritis multis in ſenibꝫ ⁊ paucis ſupſtitibꝫ. Exemplũ accipias in
lumine qḋ eq̄ clare lucet dũ lõgior eſt candela / ⁊ dum iam facta eſt bre

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

nisſima:fatuus ẜ eſſet ꝙ ideo putaret diutius duratuꝝ lumen qͦ clare lucet:cū tñ paꝝ ſupſit ſepi. Ita ⁊ tu etatē tuā menſurato/nō ẜm vivacitatē animi/ꝙ eadē eſt(vt tibi videt̃)iā ꝗnquagenaria qualis erat vigenaria:ſed ſumenda ẜm ſepum annoꝝ/qͦ tibi plane paucū ⁊ curtum eſt. Exultat ad hec ꝟba adoleſcēs:plurimū(inqͭt)ſepi habeo:paꝝ abſumptū eſt:vix viginti anni p̃terierūt:ſupſunt multi. Sed cogita o frater/ꝙ extinguet̃ lumen nō ſolū ad deficientiā ſepi/ſed etiā ad flatuꝫ facilē venti aut leuem emūgentis tactū/etiā ſi multū ſepi ſupſit:imo paꝝ ſepi ꝯſumpto. Itaqꝫ etiā tibi timēdū ē de extinctōe vite tue nō minus ꝗꝫ ſeni:⁊ neqꝫ ꝯfidendū ꝗntūlibet iuueni etiā infanti vnius diei ſup vite lōgitudine:qm̄ extingui videmus mox natos ex vtero:imo ⁊ in vtero. Rogemus dn̄m.

Feria.iiij.poſt Iudica.iii. Aprilis:

Stultoꝝ infinitus eſt numerus. Eccſ.j. Euangelium.

TRiceſimaꝑma turma ſtultoꝝ eſt:cuſtodiētiū vxores(Hiet narrē)Qui putāt ſe ꝑ ſuā vanā cuſtodiā feminas cohibere ab adulteriꝭ. Poſſunt aūt dinoſci ſeptē nolis.

Prima nola eſt:vxorē cognato ad cuſtodiēdū tradere. T
Sūt fatui ꝙ putāt vxores ſuas tūc tutas/cū eis aliquē ꝯſanguineum aut affinē ꝓ cuſtode deputauerint/ꝙ tñ eam ꝑus ſtuprat:Quod ſi nō credis:audi qñ ⁊ vbi h̄ factū eſt. Clytēneſtre marit⁹ ei⁹ Agamemnon cognatū ſuū cuſtodē ꝑfecit:quē tñ ad ꝯcubitū ꝑmū allexit:quo facto machinata eſt in mortē mariti:Uide Iuuenalē. Sꝫ qd forēſes accerſios? Non longe eſt Amon/ꝙ ſororē ſuā Thamar deflorauit. Dic hiſtoriā.ij. Re.xiij. I nūc ⁊ ꝯmenda vxorē tuā fratribꝫ ⁊ patruis/aut aliꝭ ꝯſanguineis ⁊ cognatis:⁊ puta te bñ cuſtodiuiſſe:

Secunda nola eſt:ſocrui aut ancillule cuſtodiam vxoris cōmittere. Putaſne o fatue/qꝛ ꝓp̃ illas dimittet vxor impudica luxuriā ſuā? putas qꝛ ſi libidini paruerit/⁊ eā deꝑhenderit vel ſocrus vel ancilla:ꝯfeſtim ad te curret te aduocās/vt videas aut ſcias? Plane ſciunt ancille tacere:Sciūt ⁊ ſocrus/matres videlꝫ vxorū nedū tacere ⁊ diſſimulare/ſed ⁊ crimina talia pulcherrimis technis obtegere. Si nō vis credere/audi qͦ legit̃ de ꝗdam mercatore. Qui cū feſſus rediꝭſet ⁊ lectū ꝓ ꝗete peteret:anxia vxor/qꝛ amicū ſciebat ſtantē poſt lectū:quid ageret neſciebat:ſubiūxit ſocrus:Noli inqͭt o filia lectū ſternere ꝑuſꝗꝫ marito oſtēdamus lintheamen qͦ interim fecim⁹. Extēditqꝫ lintheamen/tenens vna cauda/alterā filie p̃buit ad extendendā:ꝗ an faciē mariti p̃tenſo/abijt ꝓcus:laudauitqꝫ marit⁹ opificiū. Bn̄dicamini inqͭt/ꝙ eſtis hui⁹ artis tā expte. At ille:Scim⁹ ⁊ alia multa pulchriora/ꝙ ſi cupias videre cito ꝓbabim⁹. H̄ mō decept⁹/lecto ſtrato ꝗeuit laſſus.

Tertia nola eſt:ſeipm̄ cuſtodē ꝯſtituere. Sūt ꝙ nemini ꝯfidūt/ſꝫ ipi U